

Indien er ooit in de Franse klomperij gebruik van was gemaakt, dan zou dat geweest zijn in combinatie met het trekmes. Maar sinds dit mes tot paalmes werd omgesmeed, is het bankje onbruikbaar geworden. Omdat het evenwel in onze omgeving niet in de klompenmakerij voorkomt, moet men aannemen, dat het daar ook in Frankrijk niet bij gebruikt zal zijn, want randverschijnselen treden met grote regelmaat op. Naast ons schrapmes zou dan niet een schrappaardje moeten staan, maar een, laten we zeggen, trekbank. En die kennen onze klompers niet. Als niettemin in de Duitse klomperij wel de Schnitzbank wordt gebezigd, moet men concluderen tot een oppervlakkig contact in een raakgebied. De Duitse bank was, evenals in Frankrijk, misschien vanouds het werktuig van de kuiper. Toen de klomp zijn opmars maakte naar het noordoosten toe, ging men hem in West-Duitsland hier en daar op dit uit een andere nijverheid aangetrokken werkbankje vervaardigen, eenvoudig omdat de heulbank er nog niet doorgedrongen was en omdat de Schnitzbank zich er aardig voor leende. Natuurlijk kwam zo ook het trekmes daar in zwang, heel anders dus dan in België en onze zuidelijke provincies, waar dit mes randverschijnsel was t.o.v. de Franse klomperij. Dit kan de indruk bevestigen, hierboven bij kaart 17 onder woorden gebracht, dat er door de Nederlandse klomperij een trekmes-loze zone loopt. De Twentse trekmesen sluiten dan samen met het trekbröt als randverschijnselen aan bij het verbreidingsgebied van de Schnitzbank, terwijl de schrapmesen in het zuiden gedevalueerde voorgangers van het paalmes zijn, die echter nooit op iets als een trek- of Schnitzbank zijn gebezigd.

Het Larense bokje, laten we het meubeltje zo maar noemen, is een aantal malen aangetroffen juist in het randgebied tussen Schnitzbank en schrappaard. In diezelfde zone dus, waar men vertelt het trekmes nooit gebruikt te hebben. Ik vermoed daarom, dat het een regionale oplossing is voor het probleem „hoe maak ik in een holle klomp” in de periode dat de heulbank daar nog niet was bekend geworden. Wie hieruit concludeert, dat in het zuiden het schrappaardje in het vóór-heulbank-tijdperk ook bij het uithollen zal zijn gebruikt, zij verwezen naar V a k t a a l pag. 170, waar dezelfde veronderstelling al werd geformuleerd. Ik vraag mij af, of achter de benamingen van het type *bok* op de kaart Heulbank niet steeds dezelfde Larense bok schuilgaat, let wel: oorspronkelijk. Een aanwijzing daarvoor kan zijn, dat men de oude benamingen van de heulbank alle (met uitzondering van *ruimbank*) ook bij de namen van het paalmes weer tegenkomt: *blokmes*, *paalmes*, *praammes*, *kniepmes*, *bankmes*, *Stockmesser*. Maar „bokmes” ontbreekt. Neemt men aan, dat